

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

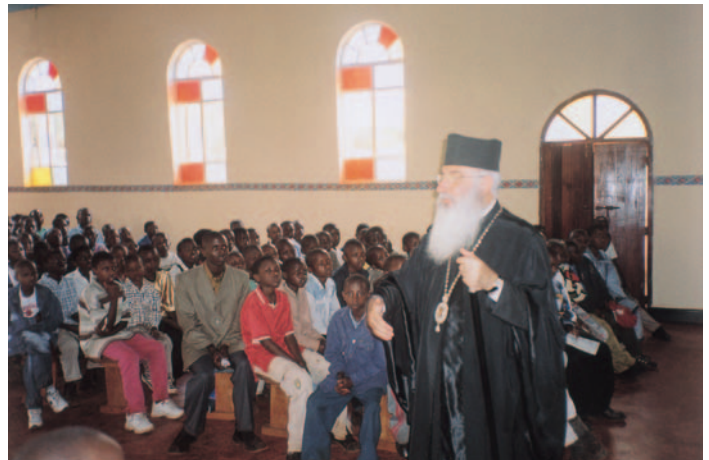
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΝΕΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ

Οι Γαλλόφωνοι Ρωμαιοκαθολικοί Έπισκοποι του Βελγίου, αντιμέτωποι με μια σοβαρή κρίση των επαγγελμάτων, κυκλοφόρησαν πρόσφατα ένα DVD για να παρουσιάσουν «το λειτούργημα του Ίερέως» στους νέους 15-25 ετών αλλά και να ενθαρρύνουν την ηλικιακή ανανέωση του κλήρου στη χώρα τους, σύμφωνα με σχετικό δελτίο τύπου. Το φιλμ «Ίερέας σήμερα... Γιατί όχι;» διαρκείας 30 λεπτών έχει ως «βασικό αντικείμενο να παρουσιάζει τη ζωή του Ίερέως πέρα από στε-

ρέοτυπα και καρικατούρες» εξηγούν οι Έπισκοποι. Οι νέοι σήμερα γνωρίζουν λίγα για τους Ίερείς και σίγουρα για τους νέους Ίερείς, δεδομένου ότι η πλειοψηφία τους τουλάχιστον στο Βέλγιο κινείται στα 70 έτη, σύμφωνα με τον Έπισκοπο της Namur κ. André-Mutien Léonard. Αυτό το DVD, κυκλοφόρησε από τις 17 Απριλίου, Παγκόσμια Ήμέρα Προσευχής για τα Επαγγέλματα και θα μοιραστεί στις Ένορίες και τις Έπισκοπές της Βαλλονίας και των Βρυξελλών.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ

Το Σάββατο 19 Μαρτίου ο Σεβ. Κέννας κ. Μακάριος λειτούργησε στον Ί. Ν. Αγίου Μακαρίου της Πατριαρχικής Σχολής όπου και κήρυξε. Στη συνέχεια έπεσκέφθηκε τον Ί. Ν. Αγίων Νικολάου, Ειρήνης και Ραφαήλ στο Δοκόττο. Εκεί είχαν συγκεντρωθεί εκατοντάδες παιδιά που υπηρετούν στο ιερό από τις ένορίες της Ναϊρόμπης και των περιχώρων. Τα παιδιά διδάχθησαν από τους καθηγητές τους για την ορθόδοξη λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας μας, για τα καθήκοντά τους και στο τέλος ο Σεβασμώτατος με την σειρά του ευχαρίστησε τα παιδιά για την προσφορά τους, έδωσε νουθεσίες και συμβουλές και τέλος τους μοίρασε αναμνηστικά δώρα.

Η ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ ΑΓΝΟΕΙ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Μόλις 1 στους 2 Βρετανούς (48%), συσχετίζουν τη γιορτή του Πάσχα με το ουσιαστικό της νόημα, το Χαρμόσυνο Αναστάσιμο Μήνυμα του Χριστιανικού Ευαγγελίου. Αυτό τουλάχιστον τεκμαίρεται από μια δημοσκόπηση που είδε το φως της δημοσιότητας την Τρίτη 22 Μαρτίου από τη Reader's Digest.

Μόνο το 42% των έρωτηθέντων από το μηνιαίο περιοδικό γνωρίζουν ότι ο Ίησους

προδόθηκε από τον Ίούδα τον Ίσκαριώτη.

Το δέ όνομα του Αρχιεπισκόπου του Canterbury, κ. Rowan Williams, του έχοντος την πνευματική ευθύνη της Αγγλικανικής Εκκλησίας, άγνοείται από το 64%. Το 92% δέ γνωρίζουν ότι ο Κάρολος Βοϊτίλας είναι περισσότερο γνωστός ως Πάπας Ίωάννης ΙΙ. Παρόλα αυτά το 64% είναι πιστοί, σύμφωνα με την ίδια έρευνα.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ - ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ - ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ - ΘΑ ΣΥΜΒΟΥΝ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ υπ' αριθμ. 59

**Πρὸς
Τοὺς Πανοσιολ. καὶ Αἰδεσιμολ. Ἐφημερίους
Τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς**

Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοὶ καὶ Συμπρεσβύτεροι,
Μὲ τὴν παροῦσαν μου ἐπιθυμῶ νὰ ἐπικου-
ωνήσω μαζί σας ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρόσφατης
κρίσεως, τὴν ὁποῖαν ἀκόμη διέρχεται ἡ Ἁγία
μας Ἐκκλησία καὶ νὰ σᾶς ἐπιστήσω τὴν προ-
σοχή σὲ ὅ,τι σᾶς ἀφορᾶ προκειμένου νὰ ξεπε-
ράσουμε τὸ πρόβλημα καὶ νὰ δώσουμε στὸ λαὸ
τοῦ Θεοῦ τὴν εἰκόνα μιᾶς Ἐκκλησίας, πού ἔχει
αὐτογνωσία καὶ ἀποφασιστικότητα. Μερικὰ ἐξ
αὐτῶν πού ἀκολουθοῦν, ἂν ὄχι τὰ περισσότερα,
σᾶς τὰ ἔχω ἐπισημάνει σὲ προηγούμενες Ἐγκυ-
κλίους μου. Ἐπιθυμῶ, ὅμως, διὰ τὴν ἐνεστῶσαν
περίσταση, νὰ σᾶς τὰ ὑπενθυμίσω καὶ πάλιν,
καὶ μάλιστα ἐντόνως, ἐπειδὴ ἡ κρίση πού ὅλοι
βιώνουμε δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀφήσει ἀδιαφό-
ρους, ἀλλὰ νὰ μᾶς διδάξει τὰ δέοντα πρὸς βελ-
τίωση τῆς ὅλης εἰκόνας μας.

1. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξάπेलυσε πρὸς τὸν
εὐαγγῆ ἐφημεριακὸ Κληρὸ τὴν υπ' αριθμ. 2808/7-
3-2005 παραινετική καὶ ἐπιστηρικτική Ἐγκύ-
κλιό της, ἐν ὧσφι καὶ τῆς ἐναρξῆς τῆς Μεγ. Τεσ-
σαρακοστῆς. Σ' αὐτὴν ἐκδιπλώνεται ὅλη ἡ
στοργή καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἱ. Συνόδου γιὰ
τὸν καθένα ἀπὸ σᾶς, πού γεύεσθε μέσα στὴν
Οἰκογένειά σας, στὴν Ἑνορία σας καὶ στὸ πε-
ριβάλλον σας, τὴν πικρὴ γεύση ἀπὸ τὸ θόρυβο
πού ἔχει προκληθῆ αὐτὲς τὶς ἡμέρες σὲ βάρος
ὄλων μας, ἀλλὰ κυρίως σὲ βάρος τῆς Ἐκκλη-
σίας μας, πού ἀποτελεῖ καὶ τὸν τελικὸ στόχο
τῶν περισσοτέρων ἐπικριτῶν μας. Αὐτὴ τὴν ὥρα
εἶναι ἐπείγουσα ἡ ἀνάγκη νὰ ἀναδιατάξουμε
τὶς ψυχικὲς, πνευματικὲς καὶ σωματικὲς μας
δυνάμεις γιὰ νὰ ἀντέξουμε στὸν κλύδωνα πού
ἀπειλεῖ τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι
μεγάλῃ ἀνάγκη νὰ στηριχθοῦμε ὁ ἓνας στὴν
ἀγάπη τοῦ ἄλλου καὶ ὅλοι μαζί στὴν ἀγάπη
μας στὸν Κύριό μας.

2. Εἶναι ἐπίσης μεγάλῃ ἀνάγκη νὰ ξαναθυ-
μίσουμε ὅλοι στοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν ὑψηλὴ μας
Κλήση νὰ γίνουμε γνήσιοι Ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ
Υψίστου καὶ διάκονοι ψυχῶν. Δὲν ἐγίναμε Κλη-

ρικοὶ οὔτε γιὰ νὰ «κατακυριεύουμε τῶν κλή-
ρων» (Α' Πέτρου ε', 3), οὔτε γιὰ νὰ πλουτίζουμε,
οὔτε γιὰ νὰ ἀπολαμβάνουμε δόξες ἐπίγειες καὶ
τιμές. Ἐγίναμε Κληρικοὶ γιὰ νὰ διακονοῦμε μὲ
πιστότητα τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὁμολο-
γοῦμε μὲ τὴ ζωὴ, τὰ ἔργα καὶ τὰ λόγια μας «Ἰη-
σοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα». Α. Ἰω. δ' 2).
Ἐγίναμε Κληρικοὶ γιὰ νὰ τελεσιουργοῦμε τὰ
Μυστήρια τῆς Χάριτος, νὰ ἀγιαζοῦμε τοὺς πι-
στούς, νὰ μεταφέρουμε τὶς ἀνάγκες τοὺς στὸ
θρόνο τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως τὸ καθῆκον μας
εἶναι νὰ ἀρπάσουμε τὶς ψυχὰς ἀπὸ τὰ δόντια
τοῦ ἀρχεκάκου διαβόλου καὶ νὰ τὶς ὀδηγήσου-
με στὸ Σωτῆρα Χριστόν. Αὐτὸ τὸ καθῆκον ὀφεί-
λουμε νὰ τὸ ἐπαναβεβαιώνουμε συχνά, νὰ
«ἀναζωπυρώνουμε τὸ χάρισμα» (Β' Τιμ. α', 6),
νὰ λειτουργοῦμε μὲ ἀνανεωμένες τὶς ὑποσχέ-
σεις καὶ ἀποφάσεις μας. Μὴ ἀφήνετε νὰ σᾶς
παρασύρει τὸ ρεῦμα τῆς ἐκκοσμίκευσης, τοῦ
συρμοῦ, τοῦ συσχηματισμοῦ πρὸς τὸ πνεῦμα
τοῦ αἰῶνος τούτου (Ρωμ. ιβ', 1-2). Ὁ λαὸς μᾶς
θέλει νὰ εἴμεθα ὁδοδείκτες πορείας λυτρωτικῆς,
νὰ ἀκολουθοῦμε στὰ ἴχνη τοῦ Χριστοῦ (Α Πέτρ.
β', 21), νὰ προβάλλουμε τὸν ἑαυτὸν μας παρά-
δειγμα πρὸς μίμησιν, ὡς καλοὶ ἱεραπόστολοι
καὶ καλοὶ Ποιμένες. Τότε μᾶς χαρίζει τὴν ἀνα-
γνώριση, τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμησή του.

3. Ὅπως καὶ ἄλλοτε σᾶς ἔχω γράψει «προσέ-
χετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ» (Πραξ. λθ',
28) καὶ μὴ δίδετε ἀφορμὲς γιὰ νὰ βλασφημεῖται
τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μέσα στὸν κόσμον. Κληρικὸς
σκανδαλοποιὸς εἶναι κρημνιστὴς ψυχῶν, καὶ θὰ
εἶναι ἀναπολόγητος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Προ-
σέχετε καὶ τὶς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς σας, πῶς
ζῆτε, πού μένετε, ποιούς συναναστρέφεσθε, μὲ
ποιούς συνεργάζεσθε, πῶς ὁμιλεῖτε, πῶς ἀντι-
δρᾶτε σὲ προσβολές, πῶς συμπεριφέρεσθε. Ὅλα
τὰ παρακολουθεῖ ὁ κόσμος καὶ κρίνει τὸν καθέ-
να μας μὲ αὐστηρότητα. Μὴν εἴσθε ὑπερβολικὰ
κοσμικοί, μὴ κομφυεσθε, μὴ φέρεσθε ἀλαζο-
νικὰ καὶ μὲ τρόπο πού δὲν συνάδει στὸ σχῆμα
σας. Νὰ ἔχετε σεμνότητα καὶ ταπεινότητα. Οἱ νε-
ώτεροι νὰ σέβεσθε δεόντως τοὺς πρεσβυτέρους
ἱερεῖς καὶ νὰ δείχνετε ὅτι ἔχετε ἀναγεννηθεῖ ἐν
Χριστῷ. Μείνετε κοντὰ στὸ λαὸ μας πού σᾶς ἔχει
ἀνάγκη, διδάσκετέ τον μὲ ὑπομονή καὶ ἀγάπη.

Μετά τὸν Θεὸν ὁ πιστὸς λαὸς μας εἶναι ἡ ἀσπίδα μας καὶ ἡ προστασία μας. Μὴ ἀπομακρύνεσθε ἀπὸ αὐτόν, μὴ τὸν περιφρονεῖτε, μὴ τὸν ἐξοργίζετε, μὴ τὸν λουδορεῖτε, μὴ τὸν ἐγκαταλείπετε ἀποίμαντο, διότι εἶναι τὸ λογικὸ Ποίμνιο, χάριν τοῦ ὁποῦ βρῖσκει δικαίωση τὸ ἔργο μας καὶ ἡ ἀποστολή μας καὶ ἡ ὑπαρξή μας ὡς ποιμνιοσύνης Ἐκκλησίας, καὶ γιὰ νὰ μὴν ἔλθει ἐπάνω μας ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ, ὅπως περιγράφεται στὸ γνωστὸ λδ' κεφάλαιο τοῦ Προφήτου Ἰεζεκιήλ γιὰ τοὺς κακοὺς ποιμένες τοῦ Λαοῦ Του. Κληρικὸς ποὺ ἀσχολεῖται μὲ ἀλλότρια τῆς ἀποστολῆς του ἔργα δὲν κάνει κακὸ μόνο στὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ συμπαρασύρει καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους Κληρικοὺς στὴν ἀπαξίωση. Παρὰ τὸ ὅτι ὁ λαὸς μας ἔχει ὀξύδερκεια καὶ ὑψηλὴ νοσημοσύνη, ἐν τούτοις σὲ ὥρες κρίσεως ὑπάρχει ὁ φόβος νὰ καοῦν μαζὶ μὲ τὰ ξερὰ καὶ τὰ χλωρά.

4. Βεβαιωμένα παραπτώματα Κληρικῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν τυγχάνουν ἤδη ἀπὸ ἐτῶν τῆς δεουσῆς ἀντιμετώπισης μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἱεροκανονικοῦ καὶ δικαιοῦ πειθαρχικοῦ καὶ σωφρονιστικοῦ συστήματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Παλαιότερα εἶχα καλέσει ἐκεί-

νους ἐξ ὑμῶν οἱ ὁποῖοι φέρεσθε ἀπὸ φημολογίες ἀναμειγμένους σὲ δραστηριότητες ἀπάδουσες στὸ Ἱερὸ σχῆμα σας, νὰ μετανοήσετε καὶ νὰ διορθωθῆτε. Προσέξατε, διότι δὲν ὑπάρχουν πλέον ἄλλα περιθώρια ἀνοχῆς καὶ ἀναμονῆς. Δὲν πρόκειται νὰ ἀδικήσω βεβαίως κανένα ἀπὸ σᾶς, ἐφ' ὅσον προσκομισθοῦν ἀποδείξεις ἀθωότητος, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἀδικήσω καὶ τὴν Ἐκκλησία, διότι ἐπάνω καὶ πέρα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τὰ ἰδικὰ μας εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ ἀγνοὺς Κληρικοὺς... Λυποῦμαι, ἀλλὰ πρέπει νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἀνάμεσά σας ὑπάρχουν ἀκόμη κάποιες ἐστῖες ἠθικῆς σήψεως ποὺ ἐνοχλοῦν. Θὰ ἀποκαλυφθοῦν καὶ θὰ παταχθοῦν. Τὰ ἀποστήματα, ὅταν δὲν θεραπεύονται μὲ τὰ θεραπευτικὰ ἐπιθέματα, χρειάζονται θερμοκαυστήρα.

5. Τὸ ζήτημα τῆς τακτικῆς καὶ συνεποῦς ἐπιτελέσεως τῶν λειτουργικῶν, ἀγιαστικῶν καὶ ἱεροποστολικῶν καθηκόντων σας εἶναι καιρίας σημασίας. Δὲν εἶσθε ὑπάλληλοι, ὥστε νὰ ἐργάζεσθε μὲ ὠράριον ἐργασίας ἢ ὅταν δὲν ἔχετε ἐφημερίαν νὰ λείπετε ἀπὸ τὸν Ναὸν σας καὶ νὰ ἐμφανίζεσθε μόνον κατὰ τὴν ἐβδομάδα σας.

Ὁ Μακαριώτατος καὶ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τὴν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς καὶ τὴν Ὑπουργὸ Παιδείας κατὰ τὸ ἐπίσημο γεῦμα γιὰ τὴν Ἡμέρα τῆς Ὁρθοδοξίας (20 Μαρτίου 2005).

Ἡ συνήθεια αὐτή, ὅπου παρατηρεῖται, εἶναι ἀπαράδεκτη. Ἐνας Ἱερεὺς τὴν ἐβδομάδα ἐνδεχομένως νὰ ἀναλαμβάνει τὴν τέλεση τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ ὁ Ναὸς καὶ οἱ Πιστοὶ ἔχουν ἀνάγκη καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐξυπηρετήσεις ἐκ μέρους σας καὶ δὴ καὶ μὲ τὸν καλύτερο καὶ εὐγενέστερο τρόπο, ἰδίως στὴν ἠλεκτρονικὴ ἐποχὴ στὴν ὁποία ζοῦμε, πού ὅλοι θέλουν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν συντόμως λόγῳ ἐλλείψεως χρόνου. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀπαιτεῖται ἡ καθημερινὴ παρουσία ὄλων σας στὸν Ἱ. Ναὸ πού ὑπηρετεῖτε. Ἐὰν ἔτσι δὲν συμπεριφερθεῖτε, κανεὶς δὲν θὰ σᾶς δικαιώσει. Μὴ βλέπετε τὸ καθήκον σας ὡς ἀγγαρεία καὶ μὴ ἀποφεύγετε τὶς Ἱερὰς Ἀκολουθίες, ἰδίως τώρα τῆ Μ. Τεσσαρακοστή. Ἐμπουτίσατε αὐτὴ τὴν περίοδο μὲ ἔκτακτες εὐκαιρίες συνάξεως τῶν πιστῶν π.χ. μὲ Ἀγρυπνίες, Εὐχέλαια στὸ Ναὸ, Παρακλήσεις, Ὁμιλίες κ.λπ.

6. Μὴ φείδεσθε κόπων γιὰ νὰ προσφέρετε πνευματικὴ τροφή στους ἐνορίτες σας, πού διψοῦν. Καὶ μιλήσετε μαζί τους σὲ κάθε εὐκαιρία, στὸ σπίτι τους ὅταν σᾶς καλοῦν, στὶς ΕΣΜΑΓ, στὰ μεγάλα παιδιὰ τοῦ Κατηχητικοῦ, παντοῦ. Προγραμματίστε ἐκδηλώσεις πνευματικῆς οἰκοδομῆς, ἐνημερῶστε τοὺς ἐνορίτες σας περὶ τοῦ συντελουμένου στὴν ἐνορία σας καὶ σὲ ὅλη τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ μας κοινωνικοῦ καὶ φιλανθρωπικοῦ ἔργου, διαδῶστε τὴν ἀλήθεια καὶ μὴ περιμένετε μοιρολατρικὰ τὴν ἐκβαση τῶν γεγονότων. Ὁ λαὸς μας στὴ συντριπτικὴ του πλειονότητα ἀπέδειξεν ὅτι μᾶς στηρίζει, δὲν ἔπαυσε νὰ ἐκκλησιάζεται, οἱ Ναοὶ μας γεμίζουν ἀπὸ κόσμο. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπόδειξη τῆς ἐμπιστοσύνης μὲ τὴν ὁποία μᾶς περιβάλλει. Πρέπει νὰ ἀνταποκριθοῦμε σ' αὐτὴ τὴν ἐμπιστοσύνη, νὰ τὴν ἐνισχύσουμε, νὰ πείσουμε τοὺς πάντες ὅτι δὲν εἴμεθα ὅλοι μέσα στὴν Ἐκκλησία εὐτελισμένοι, ἀλλὰ ἐλάχιστοι. Βλέπετε ὅτι ἄνοιξαν οἱ πύλες τοῦ Ἄδου καὶ ξεχύθησαν οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ γιὰ νὰ μᾶς «συνιάσουν ὡς τὸ σίτον» (Λουκ. κβ', 21). Σκεφθῆτε τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν ἐκστρατεῖαν γιὰ τὴν πάταξη τῶν σκανδάλων καὶ τὴν τιμωρία τῶν ἐνόχων.

7. Τὰ λεγόμενα «τυχερά» εἶναι ζήτημα λεπτό. Σᾶς ἔγραψα ἀπ' ἀρχῆς ΜΗ ΖΗΤΑΤΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΟΣΟΝ. Δὲν ἔχετε αὐτὸ τὸ δικαίωμα, οὔτε νὰ κάνετε διατίμησι τῶν μυστηρίων, οὔτε νὰ ἀπαιτῆτε νὰ σᾶς καταβάλλουν οἱ πιστοὶ ἀμοιβὴ γιὰ τὶς ἱεροπραξίες πού

τελεῖτε. Ὁ κόσμος ξέρει ὅτι ἀμείβεσθε ἀπὸ τὸ δημόσιο καὶ ἂν θέλει σᾶς δίδει κάτι ὡς «φιλοτιμον», ὡς ἀνέκαθεν ἐλέγοντο οἱ προαιρετικὲς αὐτὲς εισφορές, τὰ φιλοδωρήματα τῶν πιστῶν στους Ἱερεῖς των, οἱ ὁποῖες δὲ εἶχαν, οὔτε καὶ ἔχουν τὴν ἔννοιαν τῆς ἀμοιβῆς ἐναντι τῆς προσφερθείσης ἐξυπηρετήσεως, διότι τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου δὲν εἶναι ἐπάγγελμα ἀλλὰ ἀποστολή, τοῦ δικαίωματος τῆς ἀξιοπρεποῦς ἀπλῶς συντηρήσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἀπορρέοντος ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρεχομένης ὀλοσχεροῦς ἀφιερώσεως αὐτοῦ. Ἐπομένως ὅταν ἐρωτᾶσθε ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τί πρέπει νὰ προσφέρουν, πρέπει νὰ ἀπαντᾶτε. «Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ ΚΑΙ ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ». Μὴ παραθεωρήσετε τὴν ἐντολή μου αὐτή. Θὰ εἶμαι πολὺ αὐστηρὸς σὲ καταγγελίες περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Μὲ ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας, οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτες, καὶ βέβαια καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὅταν παρίστανται σὲ ἱεροπραξίες δὲν λαμβάνουν κανενὸς εἵδους ἀμοιβῆ. Τοῦτο, ὡς πρὸς ἐμέ, ἴσχυσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πού ἐξελέγην Μητροπολίτης, ἀλλὰ καὶ τώρα πού εὐρίσκομαι κοντὰ σας. Ἐδῶ στὴν Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ μας κανενὸς εἵδους ἀμοιβῆ δὲν πρέπει νὰ δίδεται γιὰ τὴν παράστασι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἢ τῶν βοηθῶν Ἐπισκόπων καὶ σὲ πανηγύρεις Ναῶν. Παρακαλῶ αὐτὴ μου ἡ ἐντολή νὰ τηρηθῆ ἐπακριβῶς. Ἐχει μείνει πρὸς μελέτη ἀπὸ εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ πού συνηστήθη ἀπὸ τὴν ΔΙΣ τὸ ζήτημα τῶν σχολαζόντων Ἀρχιερέων, πού καλοῦνται νὰ τελέσουν μία ἱεροπραξία· ἂν δηλ. αὐτοὶ θὰ ἀμείβονται ἢ ὄχι, δεδομένου ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν αὐτὸν μόνον ἔχουν ὡς πόρον ζωῆς. Τὴν ἀπόφαση τῆς ΔΙΣ θὰ σᾶς γνωρίσουμε προσεχῶς μόλις ληφθῆ.

8. Μὴ ζῆτε προκλητικὰ καὶ μὴ ἀσχολεῖσθε μὲ τὸ θησαυρισμὸ ὑλικοῦ πλοῦτου. Βέβαια εἴσθε οἰκογενειάρχες οἱ περισσότεροι καὶ ἔχετε ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στὰ παιδιὰ σας. Κανεὶς δὲν θὰ σᾶς μεμφθῆ ἐπειδὴ φροντίζετε γι' αὐτὰ ὅπως κάνει κάθε καλὸς γονεὺς μέσα στὰ ὅρια τῆς λογικῆς καὶ τῆς εὐπρέπειας. Οἱ ὑπερβολὲς ὅμως σκανδαλίζουν καὶ δημιουργοῦν παράπονα καὶ αὐστηρὲς κριτικὲς γιὰ ὅλους μας. Δὲν νοεῖται ὁ Ἐφημέριος μιᾶς Ἐνορίας, ἔστω καὶ τῶν Ἀθηνῶν, νὰ ἐμφανίζεται νεόπλοτος, μὲ ἰδιοκτησίες πού δὲν δικαιολογοῦνται, καὶ μὲ ζωὴ πολυτελῆ καὶ κοσμικὴ πού δὲν ἐπιτρέπεται. Μὴ ἐκτίθεσθε γυρνώντας μὲ πολυτελῆ αὐτοκίνητα, «μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς» (Ματθ. στ', 19), μὴ

σκανδαλίζετε τὸ Ποίμνιό σας μὲ τὸ νὰ συλλέγετε χρήματα καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ λαὸς μας δὲν εἶναι ἄδικος. Δὲν σᾶς θέλει νὰ στερεῖσθε, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀνέχεται νὰ ζῆτε μὲ πολυτέλεια, θέλει νὰ συντηρεῖσθε εὐπρεπῶς. Εἶπα πρὸ ἡμερῶν σὲ λόγο μου γιὰ τὸν Ἐπίσκοπο ὅτι πρέπει νὰ ζεῖ «σὲ γυάλινο σπίτι». Τὸ αὐτὸ, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ἰσχύει καὶ γιὰ σᾶς. Σήμερα πολὺς κόσμος ἄρχισε νὰ στερεῖται, τὸ ὄριο τῆς φτώχειας ἐγγίζει πολλὰ νοικοκυριά. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ συντρέξῃ τὸν φτωχό, νὰ δώσῃ στὸν ἀνήμπορο, νὰ ἐπουλώσῃ πληγῆς καὶ ὄχι νὰ φαίνεται ὅτι ἐκμεταλλεύεται τὴν ἀνάγκη τοῦ ἄλλου. Μή, σᾶς ἱκετεύω, δίδετε τροφή σὲ οἰκονομικὰ σκάνδαλα, σεβασθῆτε τὸ ἱερὸ χρῆμα τοῦ Ναοῦ σας, ἐστὲ ἀγρυπνοὶ φύλακες τῆς διαφάνειας. Τὰ σκάνδαλα γενικῶς καὶ δὴ καὶ τὰ οἰκονομικὰ ὁ Λαὸς δὲν τὰ συγχωρεῖ ποτέ ἰδίως μάλιστα σὲ μᾶς. Δὲν ἀνέχεται νὰ ζοῦμε πολυτελῶς καὶ πάνω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ μέσου Ἑλληνα. Δὲν μᾶς συγχωρεῖ νὰ ἔχουμε ὑψηλές καταθέσεις πού ἢ προέλευσή των δὲν δικαιολογεῖται. Ἡ φιλαργυρία εἶναι εἰδωλοατρία.

9. Ἄν τὰ προηγούμενα ἰσχύουν γιὰ τοὺς ἐγγάμους Ἱερεῖς, ἰσχύουν μὲ τὸ παραπάνω γιὰ τοὺς ἀγάμους. Οἱ ἀγάμοι ἔχετε δώσει φρικτοὺς

ὄρκους ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι θὰ τηρήσετε ἀκτημοσύνη σὲ ὅλη σας τὴ ζωὴ, καὶ ὑπακοή καὶ παρθενία. Γιατί λοιπὸν ἐπιδίδεσθε πολλοὶ ἀπὸ σᾶς στὸν ἀδικαιολόγητο πλουτισμό; Γιατί σκανδαλίζετε τὸ λαὸ μὲ τὶς κοσμικὲς σας ἐπιδόσεις; Γιατί ὠρισμένοι συμπεριφέρεθε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους σὲ ἡλικία συναδέλφους σας μὲ ἐγωισμό καὶ ἔπαρση; Γιατί κάνετε παρές πού δὲν σᾶς συνιστοῦν; Γιατί δὲν παραμένετε προσηλωμένοι ἀποκλειστικὰ στὰ πνευματικὰ σας ἔργα; μὲ αὐτὰ πού γράφω ἐδῶ δὲν θέλω νὰ ἐξαιρέσω καὶ τοὺς ἐγγάμους, πολλοὶ τῶν ὁποίων φανερόνουν παρεμφερῆ συμπτώματα. Ξέρω ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ σᾶς προσφέρετε στὴν Ἑνορία σας πολὺτιμες ὑπηρεσίες σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς. Καὶ ὅτι ἔχετε ἀνεπίληπτον βίο. Γι' αὐτὸ καὶ σᾶς ἔχω κατ' ἐπανάληψη ἐπαινέσει γι' αὐτὰ. Ὁμιλῶ ἐδῶ γιὰ ἐκείνους, τοὺς ὀλίγους, πού ἔχουν λησμονήσει τὴν ἀποστολὴν των, πού τοὺς ἐνδιαφέρει μόνον ἢ ἐπίδειξη, τὰ φανταχτερὰ ἄμφια, ἢ κομπορρημοσύνη. Ποῦ εἶναι ἡ ταπείνωση πού ὑψώνει τὸν ἄνθρωπο; Τὰ ἀξιώματα παντοῦ, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἐκκλησία, ὅταν δίδονται σὲ ἀνώριμους ἀνθρώπους, γεννοῦν τύφωση καὶ ἀλαζονεία. Ἀντίθετα ὅταν τὰ ἀξιώματα κατέχουν σοβαροί, ὑπεύθυνοι καὶ μετρη-

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν ἐνθρόνιση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Πατρῶν (2 Ἀπριλίου 2005).

μένοι σέ όλα των ἄνθρωποι, μέ ὑψηλό ἦθος καί φρόνημα ταπεινὸ καί ἐκκλησιαστικὸ, ἔστω καί νέοι, συμβάλλουν στό νά γίνονται ἀποδεκτοὶ καί σεβαστοὶ ἀπό ὄλους οἱ κάτοχοι των. Σ' αὐτοὺς ἰσχύει τὸ τοῦ Ἁπ. Παύλου πρὸς τὸν Τιμόθεον «*Μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω*» (Α' Τιμοθ. δ', 12). Μερικοὶ ἀπὸ σᾶς, ἔγγαμοι ἢ ἄγαμοι, ἐλάβετε κάποιον ὀφθίκιο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, σέ νεαρή ἡλικία, καί ἔνεκα αὐτοῦ προΐστασθε παλαιότερων κατὰ τὰ πρεσβεία συναδέλφων σας, σπανίως δὲ καί γερόντων. Προσπαθήστε λοιπὸν νά δικαιοῦσθε μέ τὸ ἦθος, τὴν σοβαρότητα, τὴν πνευματικότητά σας, τὴν τιμὴ πού σᾶς ἔκανε ἡ Ἐκκλησία. Φθάσατε σ' αὐτὸ τὸ ὕψος καί κανεὶς δέν θὰ σᾶς ἀμφισβητήσῃ τὴν πρωτοκαθεδρία στὴ λειτουργικὴ συναξή. Μὴ παραθεωρεῖτε τοὺς συμπρεσβυτέρους σας. Ρυθμίσατε τὰ τοῦ προβαδίσματος στὶς Ἱ. Ἀκολουθίες μέ κάποιαν ἐλαστικότητα, πρὸς τιμὴν ἐνίστε καὶ τῶν λοιπῶν συνεφημερίων σας. Μάθετε νά παραχωρεῖτε τιμὴν καὶ στοὺς ἄλλους, χωρὶς νά καταστρατηγεῖτε μονίμως τὴν καθιερωμένη τάξη τῆς Ἐκκλησίας. Θεωρῶ ὅτι θὰ ἦταν πολὺ τιμητικὸ γιὰ σᾶς, ἂν κάποιες φορές δίδατε τὸ προβάδισμα οἱ νεαροὶ Ἀρχιμανδρίτες ἢ οἱ Πρωτοπρεσβύτεροι καὶ σέ κάποιον σεβάσμιο ἱερέα πού δέν ἔχει ὀφθίκιο, ἀλλὰ ἐργάζεται ἐπὶ πολλὰ χρόνια στὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Συμπεριλάβατε στοὺς συνεργάτες σας, οἱ Πρόεδροι, πρωτίστως τοὺς συνεφημερίους σας, καθιστώντας τοὺς κοινωνοὺς τῶν προβλημάτων τοῦ τομέως σας ἢ τῆς Ἐνορίας σας ἐν γένει. Θεῶσατε κριτήριον τῶν πράξεών σας τὴν ἀγάπη. Αὐτὴ συνιστᾷ τὴν πιὸ μεγάλη δύναμη στὸν κόσμον. Καὶ τὴν ταπεινώσει πού ὑψώνει. Προσέξατε. Ρυθμίσατε τὰ καθ' ὑμᾶς ὅπως πρέπει, ἀντιληφθῆτε τί γίνεται δίπλα σας καὶ μὴ φέρετε ποτέ σέ δύσκολη θέση τὴν Ἐκκλησία, πού κανένας λόγος δέν ὑπάρχει γιὰ νά φορτῶνται τὰ δικά μας πάθη.

10. Τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας ὄλων μας εἶναι ἡ πνευματικότητά μας. Ὅταν εἶσαι πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ διαπνέσαι ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ ἀλήθεια καὶ τὸν ἀποστολικὸ ζῆλον, κανένας ψόγος δέν μπορεῖ νά σέ ἐγγίσει. Ἡ πνευματικότητά σου ὑποδεικνύει πῶς νά φερθεῖς, πῶς νά μιλήσεις, πῶς νά ἐνεργήσεις. Χωρὶς πνευματικότητα ὁ λόγος σας δέν εἶναι «*ἄλατι ἡρτυμένος*» (Κολασ. δ', 6), ἀλλὰ «*κερὸν ρῆμα*» (Σ. Σολ. α', 2). Πολλοὶ ἀπὸ σᾶς ἔχετε

ἰδιαίτερη ἐπίδοση σέ καταδικαστέες συνήθειες, ὅπως «*τὸ ἀργὸν ρῆμα*» (Ματθ. ιβ', 36). Ἀσχολεῖσθε μέ πολλὰ καὶ ποικίλα, πάντως ὄχι μέ ἐκεῖνα μέ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νά ἀσχολεῖσθε. Συκοφαντίες καὶ κακοήθειες δέν θὰ παύσουν νά χαλκεύονται, ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια θὰ λάμψει ἀργὰ ἢ γρήγορα. Ἡ πνευματικότητά, ὅπου ὑπάρχει, λειτουργεῖ καὶ ὡς ἀσπίδα ἀκαταμάχητη ἔναντι ἀδίκων προσβολῶν καὶ ἐπιθέσεων. Πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ κατηγορήθησαν καὶ ἐσυκοφαντήθησαν. Ἀλλὰ γρήγορα οἱ συκοφάντες ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἡ ἀλήθεια διέλαμψε. Μὴ φοβεῖσθε τοὺς συκοφάντες ἐφ' ὅσον εἴσθε προσηλωμένοι στὰ καθήκοντά σας. Φοβηθῆτε τὸ Θεό, ὅποτε τίποτε κακὸ δέν μπορεῖ νά σᾶς κάνει ἄνθρωπος. «*Κύριος φωτισμὸς μου καὶ σωτὴρ μου... τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;*» (Ψ. κστ', 1).

Ἄδελφοί μου, Παιδιά μου,

Σᾶς ἔγραψα τὰ λόγια αὐτὰ ἀπὸ πόνο καὶ μέριμνα γιὰ τὴ διόρθωση ὄλων μας. Ὁ τυφὸν πού μᾶς ἔπληξε δέν πέρασε ἀκόμη καὶ τὰ ἀπόνερά του θὰ τὰ δοκιμάζουμε γιὰ πολὺ καιρὸ. Ὅμως «*οὐδὲν κακὸν ἀμιγές καλοῦ*». Σὰν καλοὶ φιλόσοφοι πρέπει νά συναγάγουμε τὰ καλὰ συμπεράσματά μας. Νά διδαχθοῦμε ἀπὸ τὰ λάθη μας, νά διορθώσουμε τὶς συμπεριφορές μας, νά μετανοήσουμε γιὰ τὰ πάθη μας, νά ταπεινωθοῦμε, νά γίνουμε προσεκτικότεροι, νά βάλουμε μιὰ νέα ἀρχή «*τοῖς μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθάνομενοι, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι*» (Φιλ. γ, 13). Αὐτὸ ζητεῖ τώρα ἀπὸ ἐμᾶς ὁ Θεός, αὐτὸ θέλει καὶ ὁ λαὸς Του. Κάνετε καὶ σεῖς τὴν αὐτοκριτικὴν σας καὶ λάβετε θαρραλέες ἀποφάσεις γιὰ τὸ ἐφεξῆς μέλλον. Μὲ τίς σκέψεις μου σ' αὐτὴ τὴν ἐπικοινωνία μας σᾶς ἔρριψα μερικὲς ιδέες. Ἀσφαλῶς ἔχετε καὶ σεῖς πολλές ἄλλες. Ἐπιστρατεύσατε τὴν ἀγάπη σας πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία μας, καὶ ἐπιβεβαιώσατε τὴν πνευματικὴν μας σχέση, πατὴρ καὶ υἱοῦ, πρὸς διάνοιξη διεξόδων γιὰ μιὰ νέα δημιουργικὴ πορεία πρὸς δόξαν Θεοῦ.

Μὲ πατρικὲς εὐχὲς καὶ ἐν Χριστῷ ἀγάπη

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

9 Ματρίου 2005

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ

Ἡ ἔννοια τοῦ Προπατορικοῦ Ἀμαρτήματος**Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου***«Ὁρατῶν τε πάντων»*

Σέ ὅλους εἶναι γνωστό τὸ προπατορικό ἀμάρτημα δηλ. ἡ ἀνυπακοή ἢ ἡ ἀνταρσία τοῦ ζεύγους τῶν Πρωτοπλάστων μέσα στὸν παράδεισο. Χρειάζεται ἐδῶ ὅμως νὰ διευκρινίσουμε μερικά βασικά σημεῖα γιὰ νὰ ἀποφύγουμε παρανοήσεις.

α) Ἄρσεν καὶ θῆλυ

Κατ' ἀρχὴν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπο, πρῶτα τὸν ἄνδρα καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἄνδρα, τὴ γυναῖκα. «Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς» μᾶς βεβαιώνει ἡ Ἀγ. Γραφή. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στὴ σκέψη τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ δημιουργία τῆς γυναῖκας πρυτάνευσε ἡ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶναι ὁ ἄνθρωπος δηλ. ὁ ἄνδρας μόνος του πάνω στὴ γῆ. Τὸ κοινωνικό στοιχεῖο ἐδῶ κυριαρχεῖ καὶ ἡ κοινωνία μὲ τὸ ἄλλο φῦλο γίνεται ταυτόχρονα μίᾳ δύναμη ζωῆς ποὺ συντηρεῖ ὕστερα καὶ διαιώνει τὴ ζωὴ, πάλιν κατὰ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ: «*αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς*» (Γεν. 1,28). Στὰ δύο φῦλα ὁ Θεὸς ἔδωσε σέ μικρογραφία τὶς δικές του ιδιότητες. Πρῶτες ἀπὸ αὐτὲς τὸ λογικὸν καὶ τὸ αὐτεξούσιον. Τὸ ἓνα σημαίνει τὴ δύναμη τῆς σκέψης καὶ τὸ ἄλλο τὴ δύναμη τῆς ἐλευθερίας. Ἡ «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο ὑποδηλώνει τὴ δυνατότητά του νὰ ζήσει μέσα στὸ Θεό, ἐνῶ ἡ «ὁμοίωση» σημαίνει τὴ συνειδητοποίηση αὐτῆς τῆς δυνατότητος. Ὁ Ὀριγένης παρατηρεῖ: «*Ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὴν τιμὴ τῆς εἰκόνας στὴν πρώτη του δημιουργία, ἀλλὰ ἡ πλήρης τελείωση στὴν ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ θὰ τοῦ παρασχεθεῖ στὴ συντέλεια τῶν πάντων*». Ὁ ἀγ. Εἰρηναῖος λέγει ὅτι ὁ ἄνθρωπος στὴν πρώτη του δημιουργία ἔμοιαζε μὲ ἓνα μικρὸ παιδί, ἦταν ἀθῶος καὶ ἱκανὸς νὰ ἀναπτυχθεῖ σέ μιὰ πνευματικὴ ὄντοτητα. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἀνάπτυξη δὲν ἦταν ἀναπόφευκτη ἢ αὐτόματη. Περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὸν ἐλεύθερη βούληση

τοῦ ἄνθρωπου. Ὁ ἄνθρωπος σὰν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δὲν μπορούσε νὰ γίνεῖ ἀντικείμενο ἐκβιασμοῦ, οὔτε πρὸς τὸ καλὸ, οὔτε πρὸς τὸ κακὸ, ὅπως τὸ γνωρίζουμε σήμερα. Ἔτσι μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶχε πάρει ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸν προσανατολισμὸ πρὸς τὴν τελείωση, τώρα ἔπρεπε νὰ τον ἐφαρμόσει ἀξιοποιώντας τον.

β) Ἡ σχέση ἀνάμεσα σέ ἄνδρα καὶ γυναῖκα

Ὅπως εἶδαμε ὁ ἄνδρας δὲν ἦταν ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴ γυναῖκα. Καὶ οἱ δύο μαζί ἐπλάσθησαν γιὰ νὰ ἔχουν κοινωνία μεταξύ των. Τὸ «κατ' εἰκόνα» περιλαμβάνει καὶ τὸ στοιχεῖο αὐτό, μιὰ καὶ ὁ Θεός, εἰκόνα τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ ἄνθρωπος, δὲν εἶναι ἓνα πρόσωπο, ἀλλὰ τρία. Ἡ τριαδικότητα εἶναι μιὰ κοινωνικότητα καὶ αὐτὴ ἡ κοινωνικότητα σφραγίζει τὸν κάθε ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῆ κοινωνικά δηλ. ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν κατάσταση τῶν ἄλλων καὶ συμμετέχει στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη των. «Κάθε ἀνθρώπινη ὕπαρξη εἶναι μοναδική, ἀλλ' ὅμως ὁ καθένας μέσα στὴ μοναδικότητα ἔχει δημιουργηθεῖ γιὰ νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τοὺς ἄλλους» (Καλλίστου Γουέαρ: Ὁ ὀρθόδοξος δρόμος σ. 62) Μέσα στὸν παράδεισο ὁ Θεὸς τοποθετεῖ τὸ πρῶτο ἀνθρώπινο ζευγάρι καὶ τοῦ δίνει ὁδηγίες: νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ φυλάει τὸν κῆπο τῆς Ἐδέμ. Σ' αὐτὴ τὴν πρώτη φάση ἡ ἐργασία δὲν εἶναι κατάρρα, ἀλλὰ εὐλογία, δὲν εἶναι «δουλειὰ» δηλ. δουλεία, ἀλλὰ δημιουργία. Ὁ ἄνθρωπος διασώζει ἔτσι τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, παραμένει πρόσωπο.

γ) Ἡ αὐτοδύναμη, χωρὶς Θεό, ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου

Ταυτόχρονα, καὶ πάντα σύμφωνα μὲ τὴ βιβλικὴ διήγηση, ἡ γῆ προσφέρει στὸν ἄνθρωπο τοὺς καρπούς της. Ὅλα τὰ δένδρα καρποφοροῦν καὶ ὁ ἄνθρωπος τρώει καὶ ἀπολαμ-

βάνει. "Όμως ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ μὴ γευθεῖ ποτέ τὸν καρπὸ ἐνὸς δένδρου ποὺ βρισκεται στὸ κέντρο τοῦ παραδείσου. "Ό,τι τρῶει ὁ ἄνθρωπος εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ τὸ δίδει ὁ Θεός. Ἐπομένως καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ὑλικὴ κίνηση τῆς τροφῆς φέρνει τὸν ἄνθρωπο σὲ σχέση μὲ τὸ Θεό, ἀφοῦ προηγουμένως τὸν ἔφερε σὲ σχέση μὲ τὴ φύση. "Όλα αὐτὰ ἐξελίσσονται μέσα σὲ κλίμα ἐλευθερίας, δὲν ὑπάρχει ἀναγκαῖα ἢ ἐπιβεβλημένη κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεό, μὲ τὸν συνάνθρωπο καὶ μὲ τὴ φύση. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶχε ἀπὸ τότε τὴ δυνατότητα νὰ κάνει διαφορετικὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας του καὶ νὰ πραγματώσει μὲν τὴν κοινωνία μὲ τὸν ἄνθρωπο ἢ τὴ φύση, ἀλλὰ ὄχι σὰν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ αὐθύπαρκτα, ἀπὸ μόνη τὴν κτιστὴ φύση του καὶ μόνο. Ἡ ὑπαρξὴ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως μέσα στὴ μέση τοῦ παραδείσου εἶναι τὸ σύμβολο αὐτῆς τῆς δυνατότητας. Ἡ βρώση τῶν καρπῶν του δὲν συνιστᾶ κοινωνία καὶ σχέση μὲ τὸ Θεό. Ἀντιπροσωπεύει τὴ δυνα-

τότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ πραγματοποιήσῃ στὴ ζωὴ του τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἄλλους ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ Θεό καὶ χωρὶς αὐτόν. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πρόσωπο μεταμορφώνεται σὲ ἄτομο. Τὸ «καλὸν» καὶ τὸ «κακὸν» στὸ ἀπαγορευμένο δένδρο δὲν ἔχει τὴ χρησιμοθηρικὴ ἔννοια ποὺ δίνουμε στοὺς ὄρους αὐτοὺς σήμερα. Σημαίνει τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο, ἐπειδὴ ἀνεξαρτοποίηση ἀπὸ τὸ Θεό σημαίνει θάνατο καὶ κοινωνία μαζί του σημαίνει ζωὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ εἶναι σαφής: ὅταν θὰ φᾶτε ἀπὸ τὸν καρπὸ αὐτοῦ τοῦ δένδρου θὰ πεθάνετε. Ἐδῶ δὲν εἶναι μιὰ ἀπειλή, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ ὑποθέσει κάποιος. Εἶναι μιὰ πρόγνωση καὶ μιὰ προειδοποίηση γιὰ κάτι ποὺ ἀναπόφευκτα ἔρχεται σὰν συνέπεια ὕστερα ἀπὸ μιὰ αἰτία. Σημαίνει τὴ σχέση αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ εὐθύνη τῶν πρωτοπλάστων εἶναι πλήρης. Κανείς δὲν θὰ μπορέσει νὰ τοὺς ἀπαλλάξει ἀπ' αὐτὴν ὅταν ἔχουν τὴν τόσο κατηγορηματικὴ προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δημιουργία τῆς Εὔας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Ἀδάμ, Μουρεάλε Σικελία.

Παρά ταῦτα οἱ πρωτόπλαστοι περιφρουοῦν τὴν προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ καὶ παραβαίνουν τὴν ἐντολή του. Κάποιο ἐλαφρυντικό εἶναι ἡ ἐμφάνιση τοῦ ὄφως. Τὸ φίδι εἶναι ἡ παρεμβολή τοῦ διαβόλου, τῆς ἐπαναστατημένης αὐτῆς ὑπαρξῆς πού εἶναι αὐτοκαταδικασμένη νὰ διαιωνίζει τὸ θάνατο. Ἡ Εὐὰ ἐλκύεται ἀπὸ τὸ φίδι, ἀλλὰ τίποτε δὲν τὴν ἐμπόδιζε νὰ μὴν ὑποκύψει. Καὶ αὕτη παρασύρει τὸν Ἄδὰμ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τίποτε δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἀντισταθεῖ. Καὶ οἱ δύο ὑπέκυψαν στὸν πειρασμὸ τῆς ἰσοθεΐας καὶ τῆς αὐτοθέωσης καὶ γεύθηκαν τὸν καρπὸ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ὑπαρκτικῆς αὐτοτέλειας. Ἔτσι συντελεῖται ἡ πτώση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου τῆς ὑπαρξῆς του.

δ) Ἡ πτώση ὡς καρπὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ πτώση αὕτη εἶναι καρπὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε ρομπὸτ πού νὰ τὸν ὑπακούουν τυφλά. Κάτι τέτοιο θὰ ἐσήμαινε ἀναίρεση τῆς εἰκόνας του. Δίχως ἐλευθερία βέβαια δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀμαρτία. Ἀλλὰ καὶ δίχως ἐλευθερία δὲν θὰ ἦταν ὁ ἀνθρώπος εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ Θεὸ μὲ μιὰ σχέση ἀγάπης. Οἱ συνέπειες τῆς πτώσης εἶναι γνωστές: ἡ ἀπόρριψη ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο τῆς θεϊκῆς σχέσης, ἡ στροφὴ ἀπὸ τὸ θεοκεντρισμὸ στὸν ἐγωκεντρισμὸ. Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ἔπαψε ὁ ἀνθρώπος νὰ βλέπει τὸν κόσμον σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ σὰν ἰδιοκτησία του καὶ νὰ τὸν μεταχειρίζεται ἀνάλογα. Ἔτσι πιάσθηκε στὸν φαῦλο κύκλο τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἡδονικῆς του ἱκανοποίησης, ὁ κόσμος ἔγινε σκοτεινὸς καὶ ὅλη ἡ φύση ἄρχισε νὰ συστενάζει μαζὶ του. Ὅλα γύρω του τώρα παίρνουν διαφορετικὲς διαστάσεις. Πρῶτα πρῶτα ἀμέσως, μᾶς λέει ἡ Γραφή, οἱ δύο πρωτόπλαστοι εἶδαν ὅτι ἦταν γυμνοί. Μὰ γυμνοὶ ἦταν καὶ πρὶν ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τοὺς ἐνοχλοῦσε. Τώρα ὅμως καταλαβαίνουν ὅτι τὰ βλέμματα τοῦ ἄλλου πού πέφτουν ἐπάνω τους δὲν εἶναι βλέμματα ἐνὸς προσώπου πού ἀγαπάει, ἀλλὰ ἐνὸς ξένου, πού βλέπει τὸν ἄλλον σὰν ἀντικείμενο ἡδονῆς καὶ μόνο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς πτώσης ἡ ζωὴ παύει νὰ στο-

χεύει στὴν ἀγάπη καὶ στοχεύει στὴν ἀτομικὴ ἀνάγκη, ἡ ἀλλοίωση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι προφανής. Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία ὑποτάσσεται στὴν ἀτομικὴ ἀνάγκη καὶ ὁ θάνατος χωρίζει ἐφεξῆς τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ψυχὴ.

Ἡ ἐμφάνιση τῆς ἐνοχῆς συνιστᾶ ἄλλη συνέπεια τῆς πτώσης, καθὼς καὶ ὁ ἀγὼν γιὰ τὴν αὐτοδικαίωση. Ὁ Ἄδὰμ φοβᾶται τώρα τὸ Θεὸ, καὶ δικαιολογεῖται, ρίπτοντας τὰ βάρη στὴν Εὐὰ. Ἡ αὐτοάμυνα εἶναι δεῖγμα τῆς πτώσης, εἶναι ἀγωνία μπροστὰ στὸ θάνατο. Ἡ τιμωρία δὲν εἶναι ἐκδίκηση τοῦ Θεοῦ γιατί ὁ Θεὸς δὲν εἶναι τιμωρός. Εἶναι ὁ καρπὸς τῆς παρακοῆς. Αὕτη ἡ παρακοὴ φορτώνει τώρα τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ δεινὰ: εἶναι ἡ ἀχρεΐωση τῆς εἰκόνας. Ἀχρεΐωση βέβαια δὲν σημαίνει πλήρη καταστροφή, ἀλλὰ ἀμαύρωση. Γεννιόμαστε δηλ. ὅλοι μας μέσα σ' ἓνα κλίμα ὅπου εἶναι εὐκόλο νὰ κάνεις τὸ κακὸ καὶ δύσκολο νὰ κάνεις τὸ καλόν. Ὅλοι βαρυνόμαστε μὲ τὴν προπατορικὴ ἐνοχὴ. Μερικοὶ διερωτῶνται εἶναι τάχα δίκαιο αὐτό; Ἡ ἀπάντηση εἶναι οἱ ἀνθρώποι φτιαγμένοι κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἀλληλοεξαρτῶνται καὶ εἶναι συγκληρονόμοι. Κανεὶς ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἓνα νησί. Εἴμαστε ἀλλήλων μέλη (Καλ. Γουέαρ: ὅπ. παρ. σ. 73).

Πῶς θὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὸν κλοιὸ αὐτό; Ὅταν πέφτουμε πέφτουμε μόνοι μας, ἀλλὰ κανεὶς δὲν σώζεται μόνος του, παρατηρεῖ ὁ Ἄλ. Κομιακώφ. Στους Ἀδελφοὺς Καραμάζοφ ὁ Στάρετς Ζωσιμᾶς λέει ὅτι ὁ καθένας μας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὸν καθένα καὶ γιὰ τὸ κάθε τί: «Υπάρχει μόνο ἓνας δρόμος γιὰ τὴ σωτηρία καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ νὰ καταστήσεις τὸν ἑαυτὸ σου ὑπεύθυνον γιὰ τὶς ἀμαρτίες ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Μόλις νιώσεις ὑπεύθυνος γιὰ ὅλη τὴν ἀμαρτωλότητα, γιὰ τὸ κάθε τί καὶ γιὰ τὸν καθένα, θὰ δεῖς ἀμέσως ὅτι ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα καὶ ὅτι σὺ πρέπει νὰ κατηγορηθεῖς γιὰ τὸν καθένα καὶ γιὰ ὅλα τὰ πράγματα». (Καλ. Γουέαρ π. παρ. σ. 74). Ἔτσι φθάνουμε στὴν κάθαρση τῆς τραγωδίας. Ἀπάντηση στὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα εἶναι ἡ σάρκωση τοῦ Θεοανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

του Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου,
Καθηγητοῦ τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας,
τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σπουδὴ τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας καὶ ἐξειδικεύσεις

Ὅπως δὴ ποτε οἱ Θεολογικὲς μας Σχολὲς καὶ σπουδὲς θεραπεύουν καὶ καλλιεργοῦν τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία βασισμένη στὸν ἀποκαλυφθέντα λόγο τοῦ Θεοῦ, ἐρμηνευμένο ἱστορικὰ καὶ ἀποτυπωμένο συστηματικά. Διατηροῦν τὴν ἄρρηκτη σχέση τους μετὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ τὴν πράξη Της. Ἄν οἱ θεολογικὲς μας Σχολὲς διατηροῦν τὸν ὁμολογιακὸ τους χαρακτήρα δὲν εἶναι γιατί ἐκλαμβάνουν τὴν Ὁρθοδοξία ὡς μία ἀπὸ τὶς πολλὲς ὑπάρχουσες Ὁμολογίες ἀλλὰ γιατί ὁμολογοῦν τὸν δεσμό τους μετὰ τὴν παράδοση τῆς ὀρθόδοξης καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκλαμβάνουν τὴν Θεολογία ὡς ἐκκλησιαστικὸ χάρισμα. Τοῦτο ὡθεὶ τὴν Θεολογία νὰ διαλέγεται καὶ νὰ εἰσέρχεται σὲ κοινωνία καὶ ἐπικοινωνία μετὰ τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, τὴν κοινωνία, τὶς ἐπιστήμες καὶ τὸν κόσμος. Ὁ θεολογικὸς λόγος μεταπλάθεται σὲ θεολογικὴ γλῶσσα, ἢ ὅποια ἐμπλουτίζεται καὶ μετὰ τοὺς θησαυροὺς τῶν ἄλλων γλωσσῶν τῶν ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θεολογία τελικὰ γίνεται «πέρασμα» στὸν κόσμος. Ξεφεύγει, δηλαδή, ἀπὸ τὸν κακῶς ἐννοούμενο χαρακτηρισμὸ τῆς θεολογίας ὡς «ἀκαδημαϊκῆς» ἐνασχολήσεως, ὡς ἀπόμακρης, δηλαδή, ἀπὸ τὰ πράγματα διατριβῆς καὶ ἐπιχειρεῖ ὁ λόγος τῆς νὰ εἶναι ἔμπρακτος καὶ ἡ πράξη τῆς ἐλλόγιμη.

Αὐτὰ ποὺ ἀναφέρθηκαν πρὸ πάνω βοηθοῦν ὥστε ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία, ἢ ὅποια καλλιεργεῖται στὶς Θεολογικὲς μας Σχολὲς καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἢ ὅποια διαμορφώνεται στὸ πρόγραμμα σπουδῶν τους, νὰ μὴν παραμείνει στεγανὴ καὶ ἀδιάβροχη ἀλλὰ νὰ διατηρήσει τὴν ἀνοικτότητά της πρὸς πᾶσαν κατεύθυνση: τῶν ἄλλων Θεολογιῶν, τῶν ἄλλων θρησκειῶν, τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, πολιτισμῶν καὶ τεχνῶν. Καὶ αὐτὸ βέβαια θὰ γίνῃ μετὰ βάση τὶς συγκεκριμένες ἀρχές τῆς πρόσληψης, τῆς συνεργίας, τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς φιλοκαλίας.

Μιὰ τέτοια ἀντίληψη ὁδηγεῖ στὴν υἱοθέτηση τοῦ τριπλοῦ ἀξιώματος τῶν σύγχρονων πανεπιστημίων ποὺ εἶναι ἡ ἔρευνα, ἡ διδασκαλία καὶ οἱ ἐφαρμογές.

Ἡ διδασκαλία δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μία ἀπὸ καθέδρας καὶ νὰ ἀρκεῖται σὲ μία μόνο στὶς πανεπιστημιακὲς αἴθουσες διεξαγωγή τῆς διδασκαλίας. Ἀπαιτεῖται ἡ συμμετοχὴ καὶ συνεργασία τῶν φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν στὴ διδακτικὴ διαδικασία, κάτι ποὺ τοὺς προετοιμάζει ὡς μέλλοντες καὶ μέλλουσες διδάσκοντες καὶ διδάσκουσες. Ὅφειλε τὸ πρόγραμμα νὰ φροντίζει μετὰ ἐκπαιδευτικὲς καὶ ποιμαντικὲς ἐπισκέψεις ἐπὶ τόπου νὰ διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ μάθησι· νὰ καλλιεργεῖ τὴν ἐρευνητικὴ καὶ συγγραφικὴ ἔφεσή τους μετὰ τὴν ἐκπόνηση φροντιστηριακῶν ἐργασιῶν καὶ τὴ συμμετοχὴ τους σὲ ἐρευνητικὰ προ-